

УДК 342.2

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2024.22.05>

Янчук Н.Д.

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри теорії та історії держави і права
Одеський державний університет внутрішніх справ*

Проданець Н.М.

*викладач кафедри державно-правових дисциплін
Одеський державний університет внутрішніх справ*

ДО ПИТАННЯ ПРО ЮРИДИЧНУ ПРИРОДУ ТА СУТНІСТЬ ЦИФРОВИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Під потужним впливом цифровізації відбуваються фундаментальні зміни в житті практично кожного індивіда та суспільства в цілому. Цифровізація трансформувалась в серйозний фактор, що визначає, яким чином люди працюють, розважаються, проводять своє дозвілля та приймають участь в політичному житті. Цифрові платформи стали такі ж важливі, як і традиційні інститути, в тому, як люди організують своє професійне та соціальне життя. Більше того, цифрові платформи (за допомогою мобільних додатків) привнесли радикальні нововведення, котрі значно змінили, наприклад, традиційні способи участі в публічних дебатах, а також в мобілізації політичних дій в розвинутих індустріальних суспільствах та країнах, що розвиваються [9, с. 5].

Цифровізація суттєвим чином торкнулась і такого важливого соціально-правового інституту, як права людини. Сьогодні стверджується, що технологічні інновації не лише вимагають інтерпретації традиційних прав людини, але й обумовлюють появу їх нових категорій, котрі можуть бути визначені як *sui generis* покоління цифрових прав [5, с. 226].

Низка ідей, які розвиваються у дослідженні, опираються на праці українських та зарубіжних дослідників, серед яких – М. Абламейко, З. Бжезинський, О. Братасюк, Н. Варламова, Н. Верлос, Дж. Какколи, В. Карташин, Р. Катц, О. Карцхія, Н. Мехтун, Т. Попович, А. Прав-

дюк, Ю. Разметаєва, Е. Селесте, Т. Стоуньєр, Е. Тоффлер, Н. Шакель, С. Шахрай, Т. Якименко та інші.

Метою статті є з'ясування юридичної природи та сутності цифрових прав людини на основі аналізу окремих категорій цих прав.

Цифрові права людини – це нова категорія прав, що визначає правове положення суб'єктів права в цифровому просторі.

Цифрові права є порівняно новою категорією правової дійсності, тому у вітчизняній науковій літературі юридичного характеру нерідко спостерігається термінологічна плутанина з формулюванням назви нових прав. Вітчизняні дослідники їх, як правило, називають «інформаційними», «цифровими», «віртуальними», «інформаційно-цифровими», «мережевими». В зарубіжній літературі використовують поняття «цифрові права» (*digital rights*), «Інтернет-права» (*Internet rights*), «право на комунікацію» (*right of communicate*), «свобода об'єднань з будь-якою особою, в будь-який час, в будь-якому місці, для будь-яких цілей» (*freedom to connect – to anyone, anytime, anywhere, for anything*). Часом ці терміни використовуються в якості синонімів, а іноді акцентується увагу на специфіці прав, що позначаються даними категоріями. Зауважимо, що термін «цифрові права» є фактично наступником його попередніх варіантів «інформаційні права» та «віртуальні права».

У фаховій літературі розглядаються різні точки зору щодо сутності та природи цифрових прав. Частина дослідників ототожнює їх з традиційними правами і виходять з того, що цифрові права – це «цифрова оболонка» всіх існуючих прав і свобод людини, форма реалізації прав людини, а не нова категорія прав і, тим більше, не нове покоління прав людини. Окремі науковці наполягають на тому, що цифрові права – унікальна категорія прав людини, які необхідно виокремити в самостійний різновид і визначити як нове покоління прав людини [5].

Прихильники першої точки зору виходять з того, що в цифровому просторі людина не втрачає притаманні їй права: громадянські, політичні, культурні, соціальні, економічні, екологічні, солідарні, соматичні. Дані права лише набувають цифрову форму та реалізуються в цифровому середовищі з урахуванням особливостей технічного характеру. В науковому співтоваристві обґрунтовується теза, що під сильним впливом цифровізації цілком може змінитися особистість, але не сутність людини. І дана обставина виступає потужним аргументом на користь тези, що цифрові права не можуть претендувати на права нового покоління прав людини: «з одного боку, процес цифровізації політики, економіки, культури не формує цілого каталогу принципово нових прав людини. З іншого боку, розмірковуючи про покоління прав людини, варто відмітити, що цифрові права потребують принципово нових способів їх визнання та регулювання, дотримання, забезпечення та захисту» [7].

Представники протилежного табору виходять з того, що не всі права попередніх поколінь можуть бути реалізовані в цифровому середовищі або як цифрові права. Ще один аргумент на користь самостійного статусу цифрових прав в класифікації поколінь прав людини продиктований неможливістю повноцінного захисту прав людини через вже відомі права людини в цифровій сфері, лише в якості нової форми їх виразу, без виділення самостійності цифрових прав.

Покоління прав людини не виключають одне одного, а доповнюють та демонструють напрями розвитку в системі прав людини з урахуванням соціально-економічного, політичного, культурного характеру, розвитку науково-технічного прогресу. Саме тому, якщо підходити до даного питання в усиченому вигляді, можна незаслужено нівелювати значення інших поколінь прав людини. В сучасних умовах з кожним роком все більш актуальним постає питання щодо окремого правового регулювання цифрових прав, як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Спробуємо проаналізувати та виявити особливості цифрових прав людини, визначити їх співвідношення з традиційними правами людини, що знайшли своє відображення в «поколіннях» прав людини.

У сучасному міжнародному праві прийнято розрізняти три покоління прав людини. Незважаючи на використання терміну «покоління», не варто виходити з того, що одне покоління прав людини приходить на зміну іншому, скоріше мова йде про поступову появу та закріплення тих чи інших прав людини в процесі еволюції суспільних відносин. Класифікація прав людини на покоління, що була запропонована чеським вченим Карелом Васаком наприкінці 70-х років ХХ століття, не дивлячись на серйозну критику як історично помилкову, аналітично безкорисну та концептуально неправильну [12, с. 62], залишається доволі популярною і сьогодні. В її основу були покладені ідеали Французької революції – свобода, рівність та братерство. Права першого покоління (природні невідчужувані права) виражають зазіхання на свободу як у власне негативному її прояві, так і в сенсі вимагання надання державою судового та поліцейського захисту свободи та доступу до участі в здійсненні державної влади як гарантії політичної та особистої свободи. Права другого покоління – це посягання на соціальні послуги та допомогу з боку держави та суспільства з метою згладжування соціальної нерівності та забезпечення кожній

людини гідного рівня життя. Права третього покоління пов'язані з ідеєю загальної солідарності [15].

Останнім часом стали говорити про те, що технологічні інновації спричиняють появу цифрових прав людини, котрі принципово відрізняються від традиційних прав та утворюють нове покоління прав людини: кожне з трьох поколінь містило один комплекс прав, а четверте покоління включає в себе весь попередній комплекс прав людини, що розвиваються в умовах науково-технічного прогресу та запровадження інновацій.

В зарубіжній науковій літературі домінує твердження, що цифрові права наділені специфічними домінантами, що дозволяє віднести їх до нового – четвертого [5, с. 226] і, навіть, п'ятого – покоління прав людини¹. Питання про те, чи можна цифрові права відносити до нового покоління прав людини, викликає інтерес як серед вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Щоб підтвердити або спростувати дане твердження, необхідно проаналізувати їх природу, зміст, характер зобов'язань по їх забезпеченню та доступні способи захисту.

При цьому в теорії права та доктрині міжнародного права представлений різний підхід до класифікації цифрових прав людини. Так, О. Братасюк та Н. Ментух до цифрових прав відносять:

1) право на доступ до Інтернету – полягає в тому, що кожен має право на рівний доступ і використання вільного і безпечного Інтернету;

2) свобода вираження поглядів онлайн – означає право вільно висловлювати свої погляди, шукати, отримувати та поширювати інформацію онлайн;

3) право на приватність та захист персональних даних – кожен має право на приватність онлайн та захист персональних даних в Інтернеті (соціальних мережах, у заповненні Google-форм тощо);

¹ Деякі зарубіжні вчені вважають логічним віднести цифрові права до п'ятого покоління прав людини, формування та розвиток яких продовжується. Четверте покоління прав людини – соматичні права, що знайшли своє закріплення в Декларації ООН про клонування людини 2005 р., Конвенції про права людини та біомедицині 1997 р.

4) право на свободу та особисту безпеку онлайн – реалізація цього права потребує механізму захисту від протиправних дій, тобто певні державні гарантії захисту від фізичного чи психологічного насильства чи домагань, мови нетерпимості, нетолерантності та ворожнечі, дискримінації в онлайн-середовищі; держава має сприяти розвитку та функціонуванню безпечних Інтернет-технологій;

5) право на мирні зібрання, асоціації та/або використання електронних інструментів демократії – означає, що люди повинні мати свободу об'єднань та використовувати будь-які сервіси, вебсайти чи застосунки для створення, приєднання, мобілізації та участі в соціальних групах та асоціаціях;

б) право на цифрове самовизначення, або право відключатися від онлайн, або бути забутих в онлайн – людина як користувач у системі (соціальній мережі, форумі, онлайн-обговоренні) вправі сама, на власний розсуд визначити ім'я (ідентифікатор) або іншу апріорну інформацію про неї, яку вона буде використовувати в системі [1, с. 59].

Деяко інший підхід до класифікації цифрових прав подає Т. Сафонова. Вона виділяє наступні цифрові права:

1) право на електронний цифровий підпис;

2) право на створення та використання інформаційних технологій, інформаційних систем та інформаційних мереж;

3) право на захист персональних даних;

4) право на доступ до державних електронних послуг;

5) право на доступ в Інтернет;

б) право на цифровий зв'язок.

Деякі дослідники виокремлюють і досліджують такі нові права, і як право бути забутих, право на анонімність, право на захист персональних даних, право на цифрову освіту та доступ до цифрових знань, права, пов'язані із захистом генетичної інформації, права на участь в обороті майна в цифровій сфері тощо [2, с. 18].

Розглянемо основні види цифрових прав.

Базовим правом в каталозі цифрових прав є *право на доступ до Інтернету*, оскільки всі інші цифрові права є похідними від використання Інтернету. Він розглядається в якості ключового засобу реалізації свободи вираження думок та права шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами незалежно від державних кордонів, гарантованих ст. 19 Загальної декларації прав людини), а також право вільно приймати участь в науковому прогресі та користування його благами (ст. 27).

Право до доступу до Інтернету розглядається в руслі двох ключів: вільний доступ до контенту, що міститься в глобальній мережі та наявність для цього необхідної інфраструктури та інформаційно-комунікативних технологій.

Дане право охоплює прагнення, які за своєю юридичною природою відносяться як до першого, так і до другого покоління прав людини. Прагнення в рамках першого покоління прав людини зводяться до негативних зобов'язань, як з боку держави, так і інших суб'єктів права, зокрема: недопустимість свавільного блокування чи фільтрування контенту, що позбавляє можливості отримувати та розповсюджувати інформацію в Інтернеті; позбавлення доступу до Інтернету; заборона необґрунтованого порушення конфіденційності діяльності в Інтернеті та криміналізація законно висловленої думки в Інтернеті. Щодо позитивних зобов'язань, то вони полягають, в першу чергу, у встановленні правового регулювання доступу до Інтернету та забезпечення захисту від неправомірних обмежень.

Прагнення в рамках другого покоління прав людини зводяться до позитивних зобов'язань держави, зокрема: створення необхідної технічної інфраструктури доступу до Інтернету; сприяння та створення умов для підвищення цифрової грамотності громадян; прийняття необхідних заходів для забезпечення доступу до Інтернету осіб з низьким рівнем доходу, осіб, що проживають в сільській або геогра-

фічно віддаленій місцевості, а також осіб з особливими потребами; сприяння доступу до просвітницького, культурного, наукового, освітнього та іншого контенту та його використання тощо.

Право на доступ до Інтернету слід розглядати не лише як свобода доступу до віртуального середовища, але й як можливість реалізації прав цифрового громадянина (доступ до державних послуг, доступ до електронної медичної карти, можливість приймати участь в політичному житті держави, отримання банківських послуг, доступ до єдиного електронного простору знань тощо).

Право на захист персональних даних. З розвитком цифрових технологій право на захист персональних даних набуває нового «забарвлення». Інтернет не лише відкриває нові можливості для людини, але й полегшує порушення прав людини. Якщо раніше одним із основних способів захисту персональних даних було спростування неправдивої інформації в друкованих засобах масової інформації, то тепер все частіше мова йде про видалення інформації, розповсюдженої за допомогою Інтернету, що навряд чи може бути досягнуто з урахуванням блискавичного та практично безконтрольного копіювання інформації в мережі.

Відносно правової природи даного права серед представників наукового та експертного співтовариства відсутня єдина і консолідована точка зору. Одна група вчених виходить з того, що право на захист персональних даних є самостійним фундаментальним правом, поява якого обумовлена інноваційними технологіями в області інформатизації та цифровізації, котрі наполегливо диктують імператив реінтеграції традиційних прав людини [5]. Друга група вчених наполягає на тому, що всі спроби доктринального обґрунтування наявності у даного права певних аспектів, що виходять за рамки посягань на повагу до приватного життя, неможна вважати успішними [7].

Визнання права на захист персональних даних в якості самостійного права в зарубіж-

ній доктрині пов'язують з наказами *habeas data*, що забезпечували приватним особам доступ до інформації про них, що знаходилась в розпорядженні державних органів. П. де Херт та С. Гутвірт пропонують розглядати недоторканість приватного життя та захист персональних даних як два різних інструменти контролю за владою, котрі виконують різні, але взаємодоповнюючі функції. Перше право вони називають інструментом непрозорості, що забезпечує невтручання в приватне життя, а друге – інструментом прозорості, що регулює та контролює допустиме втручання [10, с. 70, 94].

Ще один аргумент на користь самостійності та нового «прочитання» права на захист персональних даних наводить М. Цану. На думку науковця, захист персональних даних не може зводитись до «інформаційної конфіденційності», тому що вона забезпечує і інші фундаментальні права і цінності. Серед них, перш за все, називають безпеку інформаційних систем, що передбачає захист даних, які в ній знаходяться від певних ризиків, таких як втрата або несанкціонований доступ, та забезпечення належної якості даних [14, с. 91].

Частина дослідників, які не вважають, що право на захист персональних даних наділене специфічними детермінантами та є похідним від права на повагу до приватного життя, оперують тим, що право на захист персональних даних завжди було пов'язане з правом на повагу до приватного життя. А. Форд зауважує, що, «провести принципові відмінності між правом на захист персональних даних та правом на повагу до приватного життя вкрай важко. Більш виваженим представляється висновок, що право на захист персональних даних та право на повагу до приватного життя взаємопов'язані та часто співпадають» і «з концептуальної точки зору повний їх розподіл є неможливим» [7, с. 149].

В цілому же дискусії стосовно самостійності права на захист персональних даних мають важливе значення, адже вони сприяють «шліфуванню» даного права. Оскільки

цифрові права знаходяться лише на початку процесу осмислення, то зрозуміло, що серед представників наукового співтовариства відсутня усталена позиція щодо їх природи та сутності права в загалом, та на захист персональних даних зокрема.

Серед прав, активізованих цифровою трансформацією, називають *право на цифрову освіту та доступ до цифрових знань*. Сьогодні цифрові технології створюють комплекс сприятливих умов для покращення якості навчання. Право на цифрову освіту та доступ до цифрових знань реалізується шляхом надання громадянам можливостей по доступу до інформації та освіти будь-якими засобами незалежно від державних кордонів. Сьогодні, як ніколи, людина має можливість здобувати освіту, прослухати курси провідних науковців світу, «відвідувати» бібліотеки, архіви в будь-якій точці земної кулі не виходячи з дому.

Перехід освітніх послуг в цифрову сферу, створення різноманітних механізмів цифрової взаємодії освітніх установ і громадян суттєво спростило та розширило можливості отримання освітніх послуг як в межах однієї держави, так і закордоном.

Однак застосування цифрових технологій в освітньому середовищі пов'язано з цілим рядом юридичних, організаційних, технічних перешкод. По-перше, використання цифрових технологій не лише надає широкий вибір можливостей, але й вимагає захисту від кібер-загроз. По-друге, цифрова трансформація освіти можлива за умови подолання цифрової нерівності, яка обумовлена технічними перешкодами, тобто доступ до глобальної мережі Інтернет, якість такого доступу тощо. По-третє, цифрова трансформація освіти несе ряд ризиків, зокрема: «відтік» талановитої молоді та науково-педагогічних працівників за кордон, деградація власних компетенцій, зниження якості освіти, зменшення особистих контактів, втрата навиків мислення та нездатність концентрувати увагу і не лише запам'ятовувати, але й навіть розуміти прочитане тощо.

Однак незважаючи на чисельні перешкоди, що пов'язані з цифровізацією освіти трансформація останньої неминуча. Важливою умовою ефективного впровадження цифрових технологій в освітній процес є усвідомлення місця даних технологій в системі освіти та результативність їх використання. Як слушно зазначає М. Хаустова: «проблема формування єдиного електронного простору знань і розвитку законодавства в цій сфері, безперечно, є досить актуальною в умовах розвитку інформаційного суспільства. Очевидно, що єдиний електронний простір знань повинен передбачати тісний зв'язок науки, освіти, бібліотечної системи, системи загальнодоступної інформації в мережі Інтернет. Саме на основі формування єдиного електронного простору знань повинен забезпечуватися перехід від інформаційного суспільства до суспільства знань. Інформація та рівень її застосування і доступності кардинальним чином впливають на економічні та соціокультурні умови життя громадян» [4, с. 186].

Право на забуття або право на «цифрову смерть». Своїм корінням дане право йде в латиноамериканські накази *habeas data*, що надавали особам право вимагати доступу до файлів, що містили інформацію про неї, та виправляти недостовірні дані [6, с. 2]. Дана вимога могла висуватись як по відношенню до інформації, що зберігалась в державних, так і приватних базах даних.

Право на забуття в умовах цифрового середовища набуває особливого змістовного наповнення. Цифровізація надає необмежені можливості отримання доступу до будь-яких даних, що містяться в мережі Інтернет. При цьому, дані що попадають в глобальну мережу не завжди зберігають значення для громадянина, не завжди продовжують залишатись актуальними, не завжди отримані законним шляхом. З іншого боку, з'являється зворотній бік медалі – видалення інформації із мережі Інтернет стало важкодоступним, оскільки

інформація в Інтернеті безперервно копіюється, мультиплікується, і як наслідок, стає практично незнижуваною.

Реалізація права на забуття полягає в обов'язку оператора пошукової системи на вимогу особи виправити, видалити або припинити обробку персональних даних при наявності для цього підстав у заявника. Основна «ідея полягає в тому, щоб зробити так, аби чиясь теперішня не загромаджувалось його/її минулим; минуле є минулим і не повинно постійно спливати на поверхню» [13, с. 8].

Право на забуття дозволяє виправити негативні наслідки надзвичайної Інтернет-активності. Одночасно реалізація цього права по відношенню до інформації, що розміщена в глобальній мережі, породжує цілий ряд проблем, обумовлених технічною природою Інтернету, які ускладнюють його реалізацію та вимагають юридичного вирішення.

Закріплення права на забуття в європейському законодавстві спричинило невдоволення з боку захисників свободи слова. Супротивники права на забуття заявляють, що на даний момент історичного розвитку важно визначити цінність тієї чи іншої інформації в майбутній перспективі. На їхню думку видалення частини інформації здатне порушити права майбутніх поколінь на повноту інформації про своє минуле. «В історії зосереджено величезна кількість помилок та оман, які долались, але якщо інформація про ці помилки буде елімінована лише на тій підставі, що це інформація про помилки, то такі ж помилки можуть виникнути знову і знову, а продумування способів їх подолання представить собою кругообіг руху» [7]. Іншою проблемною точкою виступає можливість використання права на забуття для приховання інформації в корисних або злочинних цілях. По-третє, право на забуття може бути використано як інструмент посилення нерівності: Ван Дейк пропонує розглядати ключові характеристики цифрової нерівності як, з одного боку, нерівність можливостей та навичок, а з іншого боку, як відмінності

ступеня участі та залучення в цифрові медіа [11, с. 2].

Право на забуття або право на «цифрову смерть» цілком можна вважати юридичною відповіддю «на виклик з боку цифрових технологій». Слід погодитись з тезою стосовно того, що право на забуття – це, скоріше, красива метафора; на справді ж мова йде про право вимагати зробити доступ до інформації, що розміщена в Інтернеті, технічно більш складнішим, а звідси і відповідну інформацію менш публічною» [8].

Висновки. Таким чином, розвиток цифрових технологій сприяє трансформації та розширенню можливостей людини в реалізації своїх прав. Однак на даний момент ще не сформувалось чітке визначення поняття

«цифрові права людини» та залишається невирішеним питання, чи можна відносити цифрові права до нового покоління прав людини. Враховуючи, що серед представників наукового співтовариства відсутній єдиний підхід на проблему, представляється, що цифрові права повинні охоплювати всі права людини в умовах цифровізації та розвитку інформаційних технологій. Особливості правової природи та сутності цифрових прав, їхня важливість для правового статусу особистості дозволяють виділити їх в якості провідного напрямку доктринального пошуку не лише для активізації розвитку, але й для визначення принципово нових способів їх визнання та регулювання, дотримання, забезпечення та захисту.

Анотація

Наукова стаття присвячена дослідженню правової природи цифрових прав. Встановлено, що права людини розвиваються, збагачуються, їх склад та зміст розширюється під впливом різноманітних факторів. Причому якщо деякі фактори діють еволюційно, то розвиток цифрових технологій сприяє значно більш відчутним змінам права в цілому та прав людини, зокрема.

Особливу увагу приділено питанню про можливість виділення цифрових прав в якості нового покоління прав людини, адже думки теоретиків розділились. Одні автори бачать в цифрових правах лише «цифрову оболонку» всіх існуючих прав і свобод людини, форму реалізації прав людини, а не нову категорію прав і, тим більше, не нове покоління прав людини. Інші дослідники притримуються позиції унікальності цифрових прав людини і можливості їх виділення в окреме покоління прав людини.

Розглядаючи цифрові права як відносно новий соціально-правовий феномен, автори уточнюють їх сутність та природу, розглядають ряд доктринальних підходів вітчизняних та зарубіжних вчених відносно каталогу цифрових прав.

В процесі дослідження здійснюється аналіз доктринальних підходів до класифікації цифрових прав. Найбільш часто серед цифрових прав називають право на доступ до Інтернету, право бути забутих, право на анонімність, право на захист персональних даних, право на цифрову освіту та доступ до цифрових знань, права, пов'язані із захистом генетичної інформації, права на участь в обороті майна в цифровій сфері тощо. В ході дослідження аналізуються основні види цифрових прав.

Зроблено висновок, що для обґрунтування появи нового покоління прав людини, необхідно довести, що права, які його утворюють мають принципово іншу юридичну природу в порівнянні з правами першого та другого покоління.

Ключові слова: цифрові права, інформаційні права людини, права людини, покоління прав людини, інформаційні технології, право інформаційних технологій, IT-право, цифровізація, Інтернет

Yanchuk N.D., Prodanec N.N. To the question of the legal nature and essence of digital human rights

Summary

The scientific article is devoted to the study of the legal nature of digital rights. It has been established that human rights develop, enrich, their composition and content expands under the influence of various factors. Moreover, if some factors act in an evolutionary way, then the development of digital technologies contributes to much more tangible changes in law in general and human rights in particular.

Special attention is paid to the issue of the possibility of distinguishing digital rights as a new generation of human rights, because the opinions of theorists are divided. Some authors see in digital rights only a "digital shell" of all existing human rights and freedoms, a form of realization of human rights, and not a new category of rights and, even more so, not a new generation of human rights. Other researchers adhere to the position of the uniqueness of digital human rights and the possibility of their allocation into a separate generation of human rights.

Considering digital rights as a relatively new socio-legal phenomenon, the authors clarify their essence and nature, consider a number of doctrinal approaches of domestic and foreign scientists regarding the catalog of digital rights.

In the process of research, an analysis of doctrinal approaches to the classification of digital rights is carried out. The most common among digital rights are the right to access the Internet, the right to be forgotten, the right to anonymity, the right to the protection of personal data, the right to digital education and access to digital knowledge, the rights related to the protection of genetic information, the right to participate in turnover of property in the digital sphere, etc. In the course of the study, the main types of digital rights are analyzed.

It was concluded that in order to justify the emergence of a new generation of human rights, it is necessary to prove that the rights that form it have a fundamentally different legal nature compared to the rights of the first and second generation.

Key words: digital rights, human information rights, human rights, generation of human rights, information technology, information technology law, IT law, digitalization, Internet

Список використаних джерел:

1. Братасюк О.Б., Мехтун Н.Ф. Поняття та класифікація цифрових прав в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 58–61.
2. Петришин О.В., Гиляка О.С. Права людини в цифрову епоху: виклики, загрози та перспективи. *Вісник Академії правових наук*. 2021. № 1. С. 15–23.
3. Разметаєва Ю.С. Цифрові права людини та проблема екстериторіальності в їх захисті. *Право та державне управління*. 2020. № 4. С. 18–23.
4. Хаустова М.Г. Стандарти прав людини в сфері цифрових технологій під впливом глобалізаційних викликів. Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України. Вип. 5: *Цифрові трансформації України 2021: виклики та реалії*: за матеріалами II круглого столу (м. Харків, 20 вересня 2021 року) / за ред. С. В. Глібка, К. В. Єфремової. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2021. С. 180–188.
5. Saccol J. The challenges of new technologies in the implementation of human rights: An analysis of some critical issues in the digital era. *Peace Human Rights Governance*. 2017. Vol. 1. № 2. P. 223–250.
6. Ekmekdjian M.A., Calogero P. Habeas data. El derecho a la intimidación frente a la revolución informática. Buenos Aires, 1996.

7. Forde A. The Conceptual Relationship Between Privacy and Data Protection. *Cambridge Law Review*. 2016. Iss. 1. P. 135–149.
8. Gstrein O.J. The Judgment That Will Be Forgotten: How the ECJ Missed an Opportunity in Google vs CNIL (C-507/17). *Verfassungsblog*. 25 September 2019. URL: <https://verfassungsblog.de/the-judgment-that-will-be-forgotten/> DOI: 10.17176/20190925-232711-0
9. Goggin G., Vromen A., Weatherall K.G., Martin F., Webb A., Sunman L., Bailo F. Digital rights in Australia. Sydney. 2017.
10. Hert de P., Gutwirth S. Data Protection and Law Enforcement. Opacity of the Individual and Transparency of Power. *Privacy and the Criminal Law*. 2006.
11. Jan van Dijk The digital divide. Cambridge, UK: Polity, 2020. № 2. P. 1–3.
12. Macklem P. Human Rights in International Law: Three Generations or One. *London Review of International Law*. 2015. Vol. 3. № 1.
13. Terwangne C. The Right to be Forgotten and Informational Automaty in the Digital Envirinment. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2013.
14. Tzanou M. Data Protection as a Fundavental Right Next to Ptivacy? «Reconstructing» a Not So New Right. *International Data Ptivacy Law*. 2013. Vol. 3. Iss. 2.
15. Vasak K. Puor une troisieme génération des droits de l'home. *Studies and Essays on International Humanitarian Law and Red Cross Principles in Honour of Jean Pictet*. 1984.